

Presenteert het succesvolle programma:

Schoolsteward

Voor een schone, rustige en veilige school

Schoolsteward is een programma van Op ijgen wijze bv

Voorwoord

U vindt onderwijs belangrijk: u hebt immers voor een beroep in de onderwijswereld gekozen. Als u terugkijkt naar uw schooltijd als leerling, zult u zich vast zaken herinneren die in uw ogen beter konden. Dit geldt ongetwijfeld ook voor de school waar u nu werkzaam bent. U wilt een plek bieden die schoon, rustig en veilig is. Voor iedereen.

In deze brochure maakt u kennis met het succesvolle programma Schoolsteward.

Simpele vragen, lastige antwoorden

We ondervinden allemaal de gevolgen van de individualisering van de maatschappij. Op simpele vragen als: “Wil jij het alsjeblieft opruimen?” of: “Wil je alsjeblieft uit de gang vertrekken?”, krijgen we steeds vaker antwoorden in de trant van: “Nee, dat afval is toch niet van mij!” of: “Waarom moet ik uit de gang vertrekken?” Voor leerlingen is dit een manier om discussies te starten en zo te ontdekken waar de grenzen van de schoolmedewerkers liggen.

Schoolsteward

Verschillende scholen legden in 2007 het volgende verzoek neer bij de overheid: Help ons met een oplossing om het afnemende gevoel van veiligheid en orde op school tegen te gaan. De overheid heeft hier gehoor aan gegeven en stimuleert de invoering van het Stewardprogramma door het te erkennen als methodiek die valt binnen de burgerschapscompetenties. Hier moet het voortgezet onderwijs verplicht aandacht aan besteden, volgens artikel 17 van de Wet op het voortgezet onderwijs.

De Onderwijsraad benadrukt de effectiviteit: *Scholen die veel aandacht schenken aan burgerschapsonderwijs, geven aan dat hun inspanningen leiden tot een school- en klassenklimaat waarin het leren makkelijker gaat omdat conflicten bijvoorbeeld beter opgelost worden en minder energie kosten.*

Kortom, de schouders eronder! Maak samen met Op ijgen weize de leerlingen onderdeel van de oplossing!

Van Steward naar meer!

De afgelopen jaren is duidelijk geworden, dat er meer mogelijkheden zijn om succesvol te benutten. We bieden uw leerlingen daarom de gelegenheid om, tijdens of na hun rol als Steward, klaargestoomd te worden voor een functie als mediator, assistent-coördinator of stewardcoach. Op ijgen weize biedt gepaste begeleiding en effectieve trainingen om ze in de schoolpraktijk de nodige ervaringen op te laten doen op het gebied van conflictbemiddeling, coaching en planning. Competenties, die erg goed van pas komen tijdens hun vervolopleiding en toekomstige loopbaan.

Op ijgen weize

Op ijgen weize is in Nederland de enige professionele aanbieder van het Stewardprogramma. Onze medewerkers hebben jarenlang ervaring opgedaan binnen verschillende vakgebieden, bij grote bedrijven en als trainer bij diverse scholen binnen het basis-, voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs. We know how to handle!

Onze missie

Meer verdraagzaamheid, waar iedereen een positieve bijdrage aan levert. Een toleranter Nederland begint bij alle partijen die iets te maken hebben met de opvoeding van onze kinderen. Thuis zijn we afhankelijk van wat er achter de voordeur gebeurt. Op school, bij de sportclub en in de wijk komen al die verschillende regels bij elkaar. Door de maatschappij op te knippen in gemeenschappen, willen we helpen om de problemen te lijf te gaan.

Erbij horen betekent meedoen. Steward *spreekt je aan!!!*

Team Op ijgen weize

Inleiding

Is het programma Schoolsteward iets nieuws? Nee. Hoewel het programma in Nederland sinds 2007 wordt toegepast, is deze methode al sinds eind jaren negentig in de Verenigde Staten effectief. Om de schone, rustige en veilige omgeving van een school te waarborgen, zetten de scholen de Stewards in. Een Steward is een leerling die speciaal is getraind om ongewenst gedrag — zoals rommel maken, schelden en respectloze handelingen — te signaleren en daartegen op te treden.

Ook uit andere landen ontvangen we opvallende en interessante signalen. Zo vinden we bijvoorbeeld op scholen in Japan geen prullenbakken, maar toch is het er smetteloos. Hoe dat kan? De Japanse normen en waarden staan het simpelweg niet toe om overal maar rotzooi te trappen. Doe je het wel, dan word je er direct op aangesproken.

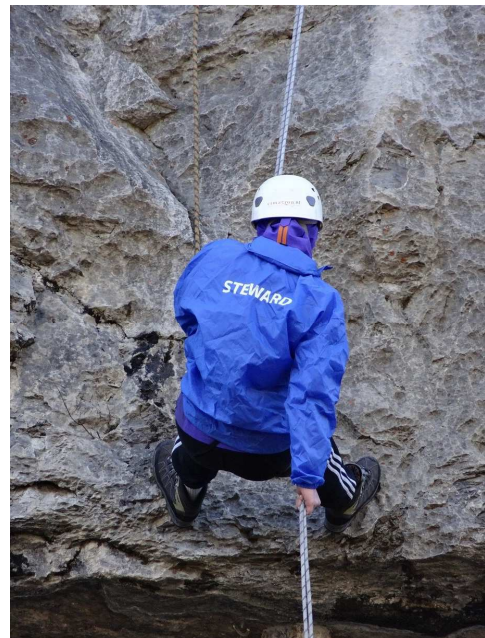
Aha. Gedrag dus!

In Nederland is er werk aan de winkel, vindt ook de Onderwijsraad. De raad geeft dan ook expliciet aan in zijn adviesrapport (Advies, Verder met burgerschap, augustus 2012) dat het een kerntaak van het onderwijs is om bij te dragen aan de ontwikkeling van burgerschapscompetenties van leerlingen. De raad haalt verschillende onderzoeken aan om zijn advies te staven. Zo blijkt dat Nederlandse leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, ten opzichte van andere Europese landen, relatief laag scoren op het vlak van burgerschapskennis en -attitudes (International Civics and Citizenship Education Study, 2010). Ook de burgerschapscompetenties van leerlingen uit groep 8 blijven achter, laat een PPO-studie uit 2011 zien. Uit een vervolgstudie blijkt zelfs dat een op de vier leerlingen niet voldoet aan het gewenste vermogen om burgerschapszaken, zoals het oplossen van conflicten en rechtvaardigheid, te baseren op argumenten. Dat is erg teleurstellend.

Het manco is duidelijk. Een kleine groep leerlingen laat vaak niet het gewenste gedrag zien. Een grote groep leerlingen neemt deze houding over (kuddegedrag). Maar wat vinden leerlingen er leuk aan om medewerkers te testen? Waarom pesten ze andere scholieren en laten ze hun afval gewoon liggen? De verklaring die ze hier zelf voor geven, spreekt boekdelen: “Als anderen het doen, waarom ik dan niet?”

Leg ze eens simpelweg de vraag voor of zij zo behandeld willen worden. Het eenduidige antwoord zal ongetwijfeld zijn: “Nee!”

Bewustwording is de eerste stap. Stap twee is accepteren wat de huidige situatie is en dat de gewenste situatie haalbaar is. Stap drie is niet bang te zijn om te veranderen, contact op te nemen met Op ijgen weize en er samen voor te gaan!

Het programma Schoolsteward

Tijdens het programma Schoolsteward zal de grote groep zijn gedrag binnen een tot drie weken aanpassen aan de gestelde waarden en normen van de school. Een kleine groep vraagt meer aandacht. Deze volgt het ongewenste gedrag niet, maar bepaalt zélf de ongeschreven regels. Door een intensieve en professionele training, worden alle leerlingen zich ervan bewust dat het vele malen prettiger verblijven en leren is op een opgeruimde, rustige en veilige school.

In de praktijk

Leerlingen, herkenbaar aan een stewardjas en portfoon, spreken de medeleerlingen aan op ongewenst gedrag. De leerlingen spelen op deze manier dus een grote rol bij het naleven van de schoolregels: de *peer-to-peer* methode. Het voordeel van deze methode is dat leerlingen dezelfde taal spreken, met als resultaten:

- Orde in de aula, gangen en lokalen.
- Toenemend respect van en naar de medewerkers en medeleerlingen.
- Op een schone, rustige en veilige school is het prettiger verblijven. Dit vertaalt zich in minder verzuim en betere resultaten.
- Conciërges kunnen hun tijd beter indelen door samen te werken met de leerlingen in plaats van voor de leerlingen te werken.
- Meer tijd om tijdens de pauze de aandacht op de leerlingen te richten en hierdoor pestgedrag te signaleren en aan te pakken.
- Alle leerlingen (en medewerkers) zijn onderdeel van de oplossing.

Onderwijs

Het programma Schoolsteward kan worden ingezet binnen het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

Trainingen

Op ijgen weize zal op haar eigen wijze de trainingen verzorgen en alle klassen voorzien van een theorieles. De leerlingen uit het leerjaar dat Steward gaat zijn, krijgen eveneens een uitgebreide praktijkles.

De theorieles is bestemd voor iedere leerling op school en bestaat uit een training van een lesuur. Na de training weet de leerling:

- wat de reden is van de invoering (normen en waarden);
- wie Steward worden (welk leerjaar);
- wat een Steward doet;
- wat dit hem/haar oplevert;
- wat er van hem/haar wordt verwacht (respect);
- wat hij/zij van de Steward kan verwachten.

De praktijkles is bedoeld voor de leerlingen die daadwerkelijk de rol van Steward gaan vervullen. Tijdens de praktijkles gebruiken we het rollenspel als hulpmiddel om verschillende situaties te oefenen en de aankomende Steward tot in de puntjes voor te bereiden op zijn of haar taak.

In het schooljaar dat de Steward voor het eerst wordt ingezet, is de investering het grootst omdat alle leerjaren training krijgen. In de vervoljaren komen alleen de nieuwe leerlingen in aanmerking voor een theorieles en de nieuwe Stewards voor een praktijkles.

Wie doet wat?

Leerlingen zijn Steward tijdens de pauze. In een later stadium zijn de Stewards ook in te zetten vóór en na schooltijd, in de buurt, tijdens open dagen, tijdens schoolkampen, et cetera.

Docenten zijn stewardcoach. Als de Stewards gewend zijn aan hun rol, dan kan de hoeveelheid stewardcoaches worden afgebouwd.

Een medewerker die niet voor de klas staat

is de coördinator van de Stewards. Op de meeste scholen wordt de conciërge als coördinator aangesteld. Deze heeft als taak de Stewards te ontvangen (voor en na de pauze), te stimuleren en het resultaat te evalueren. Daarnaast zal de coördinator tijdens de pauze bij de coaches toetsen hoe het met de Stewards gaat.

Het managementteam is verantwoordelijk voor het programma Schoolsteward en zal zijn onvoorwaardelijke steun breed communiceren.

Certificaat

Na een positieve afronding van het programma Schoolsteward krijgt de leerling een certificaat. De beoordeling van het uitgeven van de certificaten ligt bij de school. De certificaten worden kosteloos verstrekt door Op ijgen weize, mits de opleiding jaarlijks de trainingen door ons laat verzorgen.

Van Steward naar meer!

Dat scholieren veel sociaal-maatschappelijke kennis opdoen in de praktijk gedurende de periode dat ze Steward zijn, staat buiten kijf. De vraag naar het Stewardprogramma groeit, evenals de vraag naar mogelijkheden om Stewards meer vaardigheden bij te brengen op het gebied van hun individuele competenties. Daarom heeft Op ijgen weize de juiste begeleiding en trainingen ontwikkeld voor diverse functies, die stuk voor stuk geënt zijn op de verschillende individuele capaciteiten die de leerlingen in huis hebben.

De leerlingen krijgen nu zelf greep op hun eigen situatie/omgeving. Ze zijn door het vervullen van een rol die ze aanspreekt zelfverzekerd en gemotiveerd en leren om zélf de problemen om te buigen naar oplossingen.

Een organisatie functioneert immers het best wanneer de juiste mensen op de juiste plek zitten. Over een aantal jaar kunnen de scholieren ook niet telkens hun werkgever bij elke onenigheid betrekken.

Zelfredzaamheid, conflictbemiddeling, coaching en planning zijn de sleutelwoorden. Zo verbetert het sociale klimaat op uw school, denk bijvoorbeeld aan de aanpak van pestgedrag en positieve participatie van leerlingen aan activiteiten.

Mediator, assistent-coördinator of stewardcoach

Dit zijn de drie extra mogelijkheden waaruit de scholieren tijdens of na hun rol als Steward kunnen kiezen. Ziet een leerling het helemaal zitten om te bemiddelen tussen partijen en oplossingen aan te dragen, dan is de rol van mediator voor hem/haar wellicht weggelegd. Een ander heeft leiderschapscapaciteiten en ziet zichzelf later al op de stoel van een manager zitten. Door hem/haar als assistent-coördinator te laten optreden, krijgt de leerling de benodigde handvatten mee om als (operationeel) leider de zaken zo goed mogelijk op elkaar af te kunnen stemmen.

Ook zijn er scholieren die erg goed zijn in/het leuk vinden om andere mensen te ondersteunen en begeleiden. Als stewardcoach kunnen ze deze vaardigheden verscherpen.

Mediator

Conflicten zoals ruzies tussen leerlingen, pesterijen en vechtpartijen zijn helaas geen uitzonderingen op een onderwijslocatie. Toch horen conflicten erbij en zullen blijven ontstaan, ook al is het klimaat op school nog zo aangenaam en veilig.

Wel is het mogelijk om conflicten in een zo vroeg mogelijk stadium op te lossen om (verdere) escalaties in de toekomst te voorkomen. Daarom krijgen scholieren steeds vaker trainingen om als peer-mediator ingezet te worden om hun medescholieren te begeleiden bij het

oplossen van conflicten. Leerlingen die opgeleid zijn tot peer-mediator, zijn namelijk uitstekend in staat om snel en effectief te bemiddelen tussen hun leeftijdsgenoten en hen de juiste begeleiding te bieden bij het vinden van een oplossing die ook in de toekomst werkt. Een goede peer-mediator is neutraal, maakt de nodige verbindingen en heeft een neus voor succesvolle interventies.

Op ijgen wijze is er daarnaast van overtuigd dat leerlingen die al tijdens hun schooltijd als bemiddelaar meedraaien, en dus hun leeftijdsgenoten helpen met het op een constructieve wijze oplossen van een conflict, een stap verder zijn dan scholieren die deze rol in een later stadium voor de eerste keer gaan vervullen. De jongeren, die in feite nog in hun leerproces zitten, dragen op deze positieve manier ook nog eens bij aan een aangename leeromgeving.

Assistent-coördinator

Als assistent-coördinator krijgt de leerling de juiste kennis mee om een team gestructureerd op pad te sturen. Als rechterhand van de stewardcoördinator, stuurt hij/zij Stewards aan, stimuleert ze en evalueert samen met de coördinator de resultaten. Een veelomvattende functie: bij escalaties moet de coördinator ingrijpen door bijvoorbeeld de mediator in te schakelen of zelf (in samenwerking met de Stewards en/of de coördinator) een oplossing aan te dragen en uit te werken. Wanneer het rustig en veilig is tijdens de pauze, is er ook een belangrijke rol voor de scholieren weggelegd, namelijk de rust bewaken en bewaren. Leidinggevende capaciteiten worden op deze manier 'spelenderwijs' gestimuleerd.

Stewardcoach

In verschillende leerlingen zie je geboren coaches. Ze hebben het geduld en de juiste eigenschappen om andere mensen iets te leren, te stimuleren en te motiveren. Als stewardcoach staat de scholier dicht bij de Stewards. Samen spreken ze doelen af die ze gerealiseerd willen hebben, bijvoorbeeld dat de leerlingen tijdens de pauze voortaan hun afval opruimen. De stewardcoach begeleidt waar nodig de Stewards om deze doelen te realiseren. Dit doet de stewardcoach door vragen van Stewards (in het veld) te beantwoorden, ze tips en tricks mee te geven en situaties na te bootsen in de vorm van een rollenspel. Als stewardcoach krijgt de scholier uitgebreide ervaringen mee op het gebied van oplossingsgericht denken en leert hoe hij/zij deze denkwijze motiverend en stimulerend over kan brengen op anderen.

Trainer

Onze medewerkers hebben ruime ervaring in het verzorgen van trainingen. Op ijgen wijze werkt met gespecialiseerde, vaste medewerkers en gekwalificeerde freelancers.

Accountmanager

Op ijgen weize stelt kwaliteit en klanttevredenheid voorop. Mede hierdoor is uw directe accountmanager ook volledig de projecteigenaar tijdens het gehele traject. Uw contactpersoon is via korte lijnen — per mail en telefoon — altijd prima te bereiken.

Doelen stellen

Elke school bepaalt zelf wat de doelen zijn die ze met de Stewards voor ogen heeft. Tip: bespreek de doelen met uw accountmanager. Door onze ruime ervaring kan hij/zij vertellen wat haalbaar is en in welk tijdspad u de doelen kunt realiseren.

Waar

Elke school bepaalt zelf waar en wanneer de Stewards actief zijn. Veelal wordt gekozen voor de aula, gangen, poort, fietsenstalling en het plein. Vanzelfsprekend kunt u Stewards ook op andere plekken inzetten. Ook bij deze keuze kan de accountmanager u helpen.

Hulpmiddelen

Het traject wordt uitgevoerd met de volgende hulpmiddelen: een herkenbare stewardjas, registratieformulieren en een portofoon. Deze hulpmiddelen worden door ons beschikbaar gesteld tegen de inkoopprijs.

Wie gingen u voor?

Momenteel zijn er tientallen scholen die gebruikmaken van het succesvolle programma Schoolsteward. We krijgen veel positieve reacties, zoals: “Gaaf, eindelijk zijn de scholen en de leerlingen weer eens positief in het nieuws”, “Leerlingen spreken andere leerlingen aan? Dat klinkt erg maatschappelijk verantwoord, super! Dat zouden we ook in de dagelijkse maatschappij moeten hebben”, en “Een vieze school is zo old school”.

Ook ouders geven aan: “Graag wil ik, als ouder van een van de leerlingen van jullie school, mijn lof uitspreken voor dit initiatief!”, “Het programma Schoolsteward is een prachtige manier om jongeren te leren hoe we, mét elkaar, de samenleving prettig leefbaar maken!”

Wilt u de ervaringen en resultaten ook van andere scholen horen? Laat het ons weten. Wij voorzien u dan van de gegevens van de contactpersonen.

Burgerschapscompetenties: Schoolsteward

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stimuleert het Schoolstewardprogramma als invulling voor de maatschappelijke stage. Hoewel de maatschappelijke stage met ingang van het schooljaar 2014/2015 geen verplichte exameneis meer is, zijn het voortgezet onderwijs en de mbo-opleidingen wel verplicht aan burgerschapscompetenties te blijven voldoen.

Afgezien van de maatschappelijke stage, hoeven deze competenties niet noodzakelijkerwijs in de vorm van een verplicht vak te worden gegoten maar kunnen ze ook een integraal onderdeel van het onderwijs uitmaken. Het programma Schoolsteward is uitermate geschikt om (in het kader van burgerschapscompetenties) in het curriculum op te nemen, waarmee het onderdeel meetelt als onderwijstijd en van invloed is op de bijbehorende urennorm.

Routeplanner

Deze routeplanner is een hulpmiddel om het programma Schoolsteward op een gestructureerde wijze in te voeren.

- Intakegesprek met accountmanager Op ijgen weize.
- Globale offerte/prijsstelling.
- Intern overleg teamleiders/directie.
- Docentenpresentatie (creëren draagvlak binnen het team).
- Opdrachtbevestiging.
- Management wijst een coördinator aan.
- Management bepaalt de specifieke doelen (schoon, rustig en veilig).
- Management bepaalt waar de Stewards zullen worden ingezet (aula, plein, et cetera).
- Management bepaalt de consequenties (registratieformulier).
- Schoolstewardlessen plannen in overleg met accountmanager Op ijgen weize.
- Ouders informeren.
- Trainen leerlingen (theorielessen).
- Trainen Stewards (praktijklessen).
- Aftrap eerste Schoolstewarddag.

Hoe wij het liefst werken

- Lessen per dag in hetzelfde lokaal (mits mogelijk).
- Beamer en computer aanwezig in lokaal (theorielessen).
- Docent aanwezig tijdens de lessen.
- Coördinator aanwezig bij minimaal een theorie- en een praktijkles.

Vragen?

Wij komen graag naar u toe om al uw vragen te voorzien van een antwoord. Bel of mail ons voor het plannen van een afspraak.

Voor iedereen een schone, rustige en veilige school.

2014, Op ijgen weize bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.